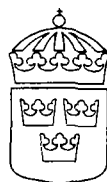

Kulturutskottets yttrande

1992/93:KrU2y

Samerna och samisk kultur m.m.

1992/93
KrU2y

Till bostadsutskottet

Bostadsutskottet har den 5 november 1992 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1992/93:32 bilagorna 2 och 3 om samerna och samisk kultur m.m. jämte motioner samt den under allmänna motionstiden 1992 väckta motionen 1991/92:Bo602.

Kulturutskottet yttrar sig i det följande över propositionens bilaga 3 Den samiska kulturen samt motionerna 1992/93:Bo8 yrkande 6, 1992/93:Bo13, 1992/93:Bo14 yrkande 5 och 1992/93:Bo16 yrkande 3.

Utskottet

I propositionens bilaga 3 (s. 192—197) behandlas frågor om den samiska kulturen. Inledningsvis erinras om att ett särskilt bidrag till samisk kultur infördes vid riksmötet 1976/77 (prop. 1976/77:80, bet. KrU 1976/77:43, rskr. 1976/77:289). Kulturutskottet vill erinra om att utskottet vid nämnda tillfälle instämde i vad som anfördes i propositionen om att det var principiellt viktigt att samerna kunde utnyttja de allmänna statsbidrag och stödformer som stod till buds för allmänkulturell verksamhet och att det fanns anledning att bevaka att de statliga åtgärderna på kulturområdet i förekommande fall verkligen bidrog till att förbättra samernas kultursituation. Vid fördelningen av de medel som anvisades till statligt kulturstöd skulle således hänsyn tas till den samiska minoritetens behov. Även med en sådan förstärkt bevakning kunde det enligt kulturutskottets mening finnas områden där generella stödformer av olika skäl inte kunde utnyttjas av samerna. I syfte att tillgodose sådana behov tillstyrkte utskottet att ett särskilt bidrag till samisk kultur infördes att fördelas efter prioriteringar som gjorts av samerna själva (bet. KrU 1976/77:43 s. 7).

I den nu aktuella propositionen bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts om ett ökat stöd till den samiska kulturen. Regeringen avser att återkomma i samband med förslaget till statsbudget för budgetåret 1993/94 med förslag om en ökning av bidraget till samisk kultur med inemot 2,5 miljoner kronor. Av dessa medel avser 2 miljoner kronor stöd till en särskild organisation för *sameslöjd*. Stöd

till en sådan organisation utgör enligt föredragande statsrådets mening ett naturligt led i den positiva särbehandlingen av samisk kultur. Medlen bör handhas av Sametinget och innan detta har trätt i funktion av Samefondens kulturdelegation. Omkring 500 000 kronor av den aviserade ökningen av bidraget till samisk kultur avser samisk *biblioteksservice*. Även i detta fall bör samerna själva bestämma hur arbetet bör byggas upp. Enligt föredragande statsrådet är det inte möjligt att i dagens ekonomiska situation föreslå särskilda medel för ett av sameorganisationer, Landstinget i Jämtlands län och Åre kommun aktualiserat projekt benämnt *Gaaltie — samiskt konst- och kulturcentrum*.

Utskottet har inte något att erinra mot vad som anförts i propositionen i fråga om sameslöjden, biblioteksservice och Gaaltie — samiskt konst- och kulturcentrum.

Riksdagen bereds vidare tillfälle att ta del av vad som anføres i propositionen om *sameradio och -TV*.

Enligt riksdagens beslut om den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten inför avtalsperioden den 1 januari 1993—den 31 december 1996 skall de totala resurserna för verksamhet på minoritets- och invandrarspråk vara minst oförändrade i jämförelse med verksamhetsåret 1992 (prop. 1991/92:140, bet. 1991/92:KrU28 s. 28—29, rskr. 1991/92:329). Inför den nya avtalsperioden — liksom inför tidigare avtalsperioder, fr.o.m. år 1978 — har det från riksdag och regering betonats att det finns särskilda skäl som motiverar programservice på samiska i större utsträckning än vad som motiveras av samernas antal. Riksdagsbeslutet innebär vidare att riksdag och regering anger endast allmänna riktlinjer för programverksamheten vid public service-företagen och att beslut om distriktsorganisation ankommer på dessa företag.

Föredragande statsrådet anför i den nu aktuella propositionen att några detaljerade villkor inte bör ställas om hur verksamheten skall utformas. Vidare framhåller statsrådet att, om riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag i proposition 1992/93:70 om privat lokalradio, samerna kommer att kunna dra nytta av den större mångfald inom etermedieområdet som förslagen i denna proposition innebär.

Riksdagen bör enligt motion Bol6 (kds) inte nu ta ställning till propositionen i den del den rör sameradio och -TV (yrkande 3). I stället bör denna del av propositionen remitteras för yttrande till Sametinget, när detta inrättats och startat sin verksamhet. Först därefter bör riksdagen behandla frågan, dvs. hösten 1993.

Enligt motion Bol3 (s) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att det behövs dels en handlings- och utvecklingsplan för sameradio och -TV (yrkande 1), dels en sammanhållen samisk etermedieenhet (yrkande 2). Motionärerna framhåller att de samiska etermediefrågorna är en nationell angelägenhet och att verksamheten har stor betydelse för den samiska identiteten, traditionen, kulturen och språket. Den i motionen föreslagna särskilda etermedieenheten för samerna bör utarbeta och fastställa planer och mål för samisk radio och TV

och genomföra det som uppställs i dem. Enheten bör ges resurser till att utveckla och bredda programverksamheten och öka sändningen av samnordiska program.

De frågor om radio och TV som tas upp i den nu aktuella propositionen — utöver de mera övergripande frågor som riksdagen enligt den i det föregående lämnade redovisningen redan våren 1992 beslutat om — gäller sådan verksamhetsplanering, organisation m.m. som det ankommer på public service-företagen att besluta om.

Kulturutskottet anser mot denna bakgrund att behandlingen av propositionen i den nu aktuella delen inte bör uppskjutas i avvaktan på att Sametinget inrättas. Sametinget får tillfälle att i senare sammanhang, bl.a. inför kommande avtalsperioder, framföra de eventuella krav på förändrade riktlinjer för verksamheten som då kan vara aktuella. Med det anförda avstyrker utskottet yrkande 3 i motion Bo16.

Kraven i motion Bo13 avser sådana frågor som det ankommer på programföretagen att själva besluta om. Det är således företagen som beslutar om i vilka former planering och utveckling skall ske.

När det gäller den i motionen begärda särskilda etermedieenheten vill utskottet erinra om att det enligt riksdagsbeslutet våren 1992 är programbolagen som skall bestämma om hur de kan lösa det framtida samarbetet genom överenskommelser sinsemellan när det gäller samordningen m.m. beträffande bl.a. minoritetsprogrammen. Utskottet förutsätter att bolagen härvidlag finner sådana lösningar som främjar bl.a. den samiska programverksamheten.

Kulturutskottet vill i sammanhanget dessutom anförda följande. Utskottet förutsätter självfallet att public service-företagen under nästa avtalsperiod planerar verksamheten på ett sådant sätt att programservice på samiska uppfyller de mål och riktlinjer som riksdagens beslut våren 1992 innebär. Inom ramen för de ökade ekonomiska resurser som ställs till företagens förfogande bör utrymme finnas för den prioritering av bl.a. den samiska programverksamheten som riksdagen godkänt.

Enligt vad utskottet inhämtat kommer resurserna för sändningar på finska, samiska och tornedalsfinska att förstärkas. Hur de nya resurserna skall fördelas mellan lokal- och riksverksamhet skall fastställas senare. Försöksverksamhet skall enligt vad utskottet också inhämtat genomföras i syfte att vinna erfarenheter inför möjligheten att i framtiden etablera en särskild radiokanal för minoritets- och invandrarspråksservice.

Utskottet har vidare inhämtat att Sameradion fr.o.m. den 1 januari 1993 kommer att utgöra en egen redaktion inom P2 med drygt tio tjänster. De rikstäckande sameprogrammen i P2 kommer att omfatta sammanlagt ca 200 timmar nästa år. Nyhetssändningarna morgontid måndag—fredag inkluderar samnordiska sändningar i samarbete mellan norska, svenska och finska sameradion.

Utskottet förutsätter att resurser också avsätts för utveckling av den samnordiska programverksamheten.

Vidare har utskottet inhämtat att sameredaktionen skall sända nyheter under minst 15 procent av sändningstiden. I övrigt har redaktionen stor frihet att bestämma över programverksamheten.

Med det anförda avstyrker kulturutskottet motion Bo13 yrkandena 1 och 2.

Riksdagen bör enligt motion Bo14 (s) begära att regeringen förelägger riksdagen ett förslag till lösning av frågan om statligt stöd till *same-idrotten* (yrkande 5). Motionärerna anför att den samiska idrottsverksamheten inte endast är en fråga om idrottsligt tävlande utan även en fråga om att ta vara på traditionella värden i samiskt samhällsliv. Genom att föreningsverksamheten är organiserad på ett annat sätt än inom de förbund som får statligt stöd via Riksidrottsförbundet faller samernas idrottsföreningar utanför dagens stödordning. I motionen exemplifieras detta genom att hänvisning görs till att viss förening som har en nordisk bas inte kunnat erhålla verksamhetsbidrag. Eftersom samisk idrottsrörelse enligt motionen inte kan inordnas i Riksidrottsförbundets organisationsform, anser motionärerna att samisk idrottsrörelse bör kunna få statligt stöd i annan form, t.ex. på samma sätt som vissa s.k. främjandeorganisationer erhåller stöd.

Kulturutskottet instämmer i motionärernas uppfattning att det är viktigt att den samiska idrottsverksamheten kan erhålla statligt stöd, bl.a. mot bakgrund av att den är en del av det samiska samhället och traditionen.

Den samiska idrotten kan erhålla statligt stöd via Riksidrottsförbundet i den mån de samiska föreningarna väljer samma organisationsform som tillämpas av förbund anslutna till Riksidrottsförbundet.

Utskottet har inhämtat att den samiska idrotten under en följd av år har erhållit statligt stöd — både i form av verksamhetsbidrag och projektbidrag till samiska idrottsorganisationer — från Samefondens kulturdelegation. De senaste fyra budgetåren har tre olika samiska idrottsförbund fått bidrag från kulturdelegationen. Budgetåret 1991/92 erhöll Svenska samernas idrottsförbund ett verksamhetsbidrag på 150 000 kronor och ett engångsbidrag till kanslikostnader på 50 000 kronor. Vidare erhöll Samernas riksidrottsförbund, som är en organisation verksam i Norge, Sverige och Finland, ett projektbidrag för år 1992 på 50 000 kronor. Samisk idrott får också varje år medel från Nordiska ministerrådet för idrottsutbyte mellan länderna.

Kulturutskottet anser att det är viktigt att den samiska idrotten får stöd på både nationell och nordisk bas. Utskottet förutsätter att Sametinget, som fr.o.m. hösten 1993 övertar ansvaret för bidraget till samisk kultur från Samefondens kulturdelegation, fortsätter att stödja den samiska idrotten.

Kulturutskottet anser mot bakgrund av det anförda att det inte finns skäl för riksdagen att hos regeringen begära förslag till en annan lösning av frågan om i vilka former statligt bidrag skall ges till den samiska idrottsverksamheten. Kulturutskottet anser att det bör ankomma på Sametinget att i framtiden pröva huruvida bidrag bör lämnas i

annan form och att — om så bedöms erforderligt — lämna förslag i frågan. Bostadsutskottet bör med hänvisning till det anförda avstyrka motion Bo14 yrkande 5.

1992/93:KrU2y

Staten bör enligt motion Bo8 (nyd) ta initiativ till att skapa bättre förutsättningar för jakt- och fisketurism samt annan turism ovanför odlingsgränsen och i renbetesfjällen, främst i Norrbotten och Västerbotten (yrkande 6). Staten bör också ta initiativ till marknadsföring, inom och utom landet, av främst Norrbotten och Västerbotten som turistland.

Kulturutskottet behandlade vid föregående riksmöte frågan om statens insatser inom turistområdet (prop. 1991/92:100 bil. 13 punkt B 3, bet. 1991/92:KrU16, rskr. 1991/92:196). Riksdagen godkände därvid att statens insatser främst borde vara att dels påverka Sverige bilden utomlands genom att sprida allmän utlandsinriktad Sverigeinformation, dels bistå med sådana exportfrämjande marknadsföringsinsatser som kommer turistbranschen i dess helhet till godo. Riksdagen beslöt vidare att en ny statlig myndighet skulle inrättas för att upphandla marknadsföringstjänster och samordna statens internationella insatser för turismen. Då det gäller främjande av turismen inom landet ansåg utskottet att det inte fanns anledning att av hänsyn till turistföretagen göra någon skillnad mellan dem och företag i andra branscher i vad avser regionalpolitiska och sysselsättningsfrämjande åtgärder.

I propositionen (bil. 2 s. 131–152) föreslås en kraftigt utökad rätt till jakt och fiske på statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Denna fråga behandlas i jordbruksutskottets yttrande 1992/93:JoU2y till bostadsutskottet.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att bostadsutskottet avstyrker bifall till motion Bo8 i vad den avser marknadsföringsåtgärder samt turismfrämjande åtgärder, främst i fråga om jakt- och fisketurism.

Stockholm den 17 november 1992

På kulturutskottets vägnar

Åke Gustavsson

I beslutet har deltagit: Åke Gustavsson (s), Charlotte Branting (fp), Elisabeth Fleetwood (m), Hugo Hegeland (m), Maja Bäckström (s), Berit Oscarsson (s), Stina Gustavsson (c), Anders Nilsson (s), Leo Persson (s), Anne Rhenman (nyd), Ingegerd Sahlström (s), Carl-Johan Wilson (fp), Birgitta Wistrand (m), Monica Widnemark (s) och Alwa Wennerlund (kds).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Elisabeth Persson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande mening

Statligt stöd till den samiska idrottsverksamheten

Åke Gustavsson, Maja Bäckström, Berit Oscarsson, Anders Nilsson, Leo Persson, Ingegerd Sahlström och Monica Widnemark (alla s) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Kulturutskottet anser mot bakgrund" och slutar med "motion Bo14 yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Kulturutskottet anser mot bakgrund av det anförda att regeringen — efter hörande av Sametinget när detta inrättats — bör återkomma till riksdagen med förslag om nya former för statligt bidrag till den samiska idrottsverksamheten. Bostadsutskottet bör föreslå riksdagen att med anledning av motion Bo14 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna vad kulturutskottet anför.